

Voor hen die tot het staathuishoudkundig doctoraal examen in de Indologische studie (Academisch Statuut, Art. IV, § 66) wenschen te worden toegelaten biedt de beschikbare stof van „stukken, welke verband houden met Indonesische geschiedenis, Indonesische volksbeschrijving of Indonesisch adatrecht”, althans voor zoover het Maleische teksten aangaat, weinig keuze, dus ook weinig afwisseling.

Nu de *Risalat Hoekoem Kanoen iaitoe Oendang-oendang Melaka*, in 1919 voor het Indologisch onderwijs uitgegeven, en de *Sadjarah Melajoe*, waarvan groote gedeelten voor het bovenvermelde doel geschikt zijn te achten, uitverkocht zijn, werd het bewerken eener nieuwe tekstuitgave noodzakelijk. Beter dan het op nieuw uitgeven van een' bekenden tekst leek ons het publiceeren van een nog onuitgegeven geschrift, welks inhoud en karakter aan de eischen der genoemde paragraaf beantwoorden.

De keuze viel op eene ^cadatbeschrijving, waaruit G. K. NIEMANN in het IIe stukje zijner *Bloemlezing uit Maleische geschriften* een klein gedeelte gepubliceerd heeft, nl. het boek *Adat segala radja radja Melajoe*, waarvan één HS. te Batavia is en één te Londen. (Zie Cat. der Mal. HSS. v. h. Bat. Gen. v. K. en W., n^o. CDXVI en H. N. v. D. TUUK's beschrijving der Mal. HSS. van de Royal Asiatic Society, Farquhar-collectie n°. 4.) Het Londensche, waarvan eene copie te Leiden berust, (zie mijn Supplem. Cat. der Mal. HSS. n°. 126), werd tot grondslag genomen; een HS. toebehoorend aan de School of Oriental Studies en een ander uit de verzameling van C. OTTO BLAGDEN werden tot tekstvergelijking gebezigd. Het Bataviasche HS., dat trouwens niets bijzonders biedt, werd niet geraadpleegd.

Over het ontstaan van den tekst lezen wij in de inleiding van twee der drie HSS. het volgende:

In 1193 (1779/80) ontbood de Gouverneur van Malaka, DE BRUIN, mij en ondervroeg mij aangaande de oude gebruiken van vorsten en rijksgrooten, en de tegenwoordig nog in zwang zijnde zeden en gebruiken ten aanzien van zwangerschap, geboorte, opvoeding der vorstelijke telgen, uithuwelijking der zonen en dochters, voorts van ziekte, overlijden en begrafenis van vorsten, en van het ceremonieel hunner opvolging. Hierop antwoordde ik (kapitein Maḥbôb) „dat allen, zoowel mannen als vrouwen, die de oude ‘adat kenden, overleden waren, zoodat niemand daarover een verhaal zou kunnen doen.” Glimlachend gaf de Gouverneur daarop ten antwoord: „gij zelf, kapitein, kunt dat doen; in Holland is een zoon van een aanzienlijke die naar Malaka heeft geschreven er ten zeerste op gesteld te zijn dat men hem tegemoet kwam met een uitgewerkt verhaal in den bedoelden geest, en hij zoude het zeer onaangenaam vinden indien men aan zijn verzoek niet kon voldoen”.

Vervolgens gelastte de Gouverneur mij naar den heer كرجی te gaan en hem alles te dicteeren, zoodat hij het in het Hollandsch kon opschrijven. Den volgenden morgen begaf ik mij naar Telangkira en bezocht den labai ‘Abdoelmoeḥit; deze vertelde mij alles voorzoover hij zich de zaken herinnerde. Aan dezen labai is het, naast Allah en zijn Gezant, te danken dat de schaamte van alle Malakanen is weggenomen.

Dit verhaal (dat in het HS. van de School of Oriental Studies niet voorkomt) spreekt voor zich zelf: wij zien den Gouverneur eenigermate lastiggevallen door een voornaam heer in Holland, wiens zoon belasting heeft voor de oude Maleische ‘adat, en wiens verzoek om voorlichting met het oog op zijne hooge positie niet kan worden afgewezen; wij zien verder hoe hij zich wendt tot den eenigen deskundige dien hij kent, den

man die alles weten moet, nl. „den kapitein zijner natie”, hoe deze zich verontschuldigt, doch, in het nauw gebracht door sterker aandringen van den gezagdrager, zijne toevlucht neemt tot een ouden godsdienstkenner, autoritatief ‘adat-deskundige tevens, die uit zijn geheugen de aloude gebruiken kan dicteeren. Dit typeerend genre-stukje, waaraan een bijzondere tint wordt gegeven door het eigenaardige Europeanen-Maleisch dat „de kapitein” den Gouverneur in den mond legt, zegt ons, niet-tegenstaande den wel iets té hoogen lof die aan den labai wordt toegezwaaid ¹⁾, alles wat wij willen weten ter verklaring van het feit der teboekstelling van de oude zeden en gebruiken. Immers als in zoo vele andere gevallen blijkt ook hier aandrang van hooger hand de drijfveer tot de boekstaving, en één gezaghebbend ‘adatkenner de informateur der ondervragende partij geweest te zijn. *Ab uno disce omnes!*

Óf zucht tot behoud der wetten, in tijden van groote politieke overgangen zich kenbaar makend, òf lastgeving van bestuurders aan inheemsche kenners — en dit vooral — hebben tot opteekening van ‘adatrechtsregels geleid.

De recepten voor het vervaardigen van sommige ingrediënten die in twee der HSS. (niet dat van de R. A. S.) voorkomen zijn in deze uitgave niet opgenomen ²⁾; daarentegen is aan de teksteditie een gedeelte van het elfde hoofdstuk der *Sadjarah Melajoe*, dat handelt over de oude ‘adat ten hove, toegevoegd. Daar de uitgaven van Singapoera, Parijs en Leiden nagenoeg denzelfden tekst bevatten, is die tekst gevolgd, zonder eenig critisch apparaat.

¹⁾ De uitdrukking *lepas (ke)maloe(an)*, die gewoonlijk beteekent: tot den islam bekeerd worden, is hier wel zeer zonderling gebruikt.

²⁾ De woordenlijst die achter een der HSS. voorkomt, en op bl. 104 vermeld wordt, is gepubliceerd in vol. VI, part. IV, bl. 36—40, van het op die pag. aangegeven tijdschrift.